

INVĂȚĂTORUL

ORGANIZAȚIA SOC. INVĂȚĂTORILOR ROMÂNI DIN ARDEAL
 BANAT CRISANA ȘI MARAMUREȘ REVISTĂ PEDAGOGICĂ
 CĂ SOCIALĂ

REDAȚIA: CLUJ, CASA INVĂȚĂTORILOR. — ADMINISTRAȚIA: Str. DOROBANȚILOR, 66.

CUPRINSUL:

Personalitatea învățătorului	Gh. Codrea	Excursiunea învățătorilor arde-	
La Mărișel și Fântănele...	*	leni în vechiul regat	A. Pora
Statificarea	Tr. Șuteu	Scoala muncii!	L. Cioban
„Școli profesionale?”	*	Administrația școlară	E. I.
Organizarea economică a în-	*	Abecedar	Tr. Șuteu
vățătorilor	*		Cronica.

ABONAMENTUL ANUAL:

PENTRU INVĂȚĂTORI	50 LEI
PENTRU ALȚI INTELLECTUALI ȘI SOCIETĂȚI	80 LEI
UN NUMĂR	3 LEI

APARE LA 1 ȘI 15 A FIECĂREI LUNI, CU EXCEPȚIA LUNILOR DE VACANȚĂ, SUB CONDUCEREA UNUI COMITET DE REDACȚIE

REDACTOR:
ANDREI PORA

ADMINISTRATOR:
EMANUIL IRIMIE

COLABORATORI:

Gavril Almășan	Nicolae Janul
Petru Bizerea	George Lipovanu
Ștefan Bota	Constantin Iencica
Ilie Brad	Deomid Bedeleian
Petru Bura	Pavel Jumanca
Constantin Baicu	Macedon Linul
Ananie Boldor	Emil Mureșan
Teodor Bucureșcu	Ioan Modroiu
Ludovic Cioban	Ioan Moldovan
Nicolae Cristea	Ioan Mango
George Codrea	George Neamțiu
Grațian Capătă	Simion Oros
Toma Cocîșiu	Mihail Ogrea
Nicolae Crețu	Petru Olariu
Nicolae Comanici	Candid Popa
Anton Domide	Ioan Pavel
Ștefan Dragulescu	Emil Pocola
George Dragoescu	Ștefan Popovici
Izidor Dopp	Octavian Pop
Emil Drăgan	Eugen Popescu
Ioan Deleanu	Dariu Pop
Andrei Grecu	Aurel Pinte
Pavel Dârlea	Alexandru Roja
Nicolae Firu	Ioan Roman
George Dragoș	Petru Savi
Iuliu Groșorean	Traian Șuteu
Mihail Hurducaciu	Petru Vancu
George Halarevici	George Ugliș
Vasile Idu	Petru Ugliș
Onisim Sasu	Iosif Velcean
Marian Sasu	Nicolae Bembea

Iosif Stanca

Personalitatea învățătorului.

Scăpat de cătușile acărur urme se mai simt în carnea noastră, învățătorul român caută cu privirea sufletului inviorat orizonturi mai largi, spre a vedea, pătrunde și înțelege tot mai bine chemarea sa, care deacum trebuie să se icuie în măriata problema a destinului nostru național.

Am accentuat și cu alte ocaziuni, că filosofia istoriei noastre, dela Miron Costin și până la Iorga o spune întrun gând, că ne-a destinat Dumnezeu să fie un popor nobil, care are o menire mare pe pământ, ca ne-a destinat Dzeu să fim pildă de noblețe și civilizație între popoare. Calea destinului nostru o fixează mințile scriitoare ale neamului și oamenii de știință, adevarații fii urmează calea aceasta și nu șovăesc! Pe cei cari colaborează la înaintarea neamului trebuie să-i urmăim.

Noi trebuie să luăm știre de această menire, apoi să muncim, ca să o realizăm. Avem mare răspundere în fața acestui rol, și în îndeplinirea lui suntem generația cea mai de seamă. Dela noi pleacă la școli fii neamului și dacă noi vom învăța pe micii copilași în școala primară ca ce e nobleța, vor merge cu acest sentiment în școlile secundare și de aici la universitate, se va naște un curent sănătos, care ne va regenera și ne va face apți pentru menirea noastră măreață.

La înfăptuirea acestei opere noi cerem sprijinul tuturor factorilor în drept, totuși, noi suntem conștii, că mai înainte de toate, trebuie să ne razimăm pe noi înșine, pe personalitatea noastră, care numai ca poate asigura izbânda.

Personalitatea învățătorului! un ce de o greutate nesămuită, dacă această personalitate e așa, după cum trebuie să fie, dacă va fi așa, precum vom vedea din cele ce urmează:

Este un semn vădit al timpului nostru, că libertatea personalității să fie strămtărită și generalitățile, principiile, legile, ordinul și prescripțiile se treacă înaintea ei.

Este și va rămânea însă un adevăr practic, că nu tezele generale, nu cărțile și hârtia, ci oamenii au înrăurit și vor inriuri, totdeauna, mai puternic pe oameni, deoarece efectul pleacă dela ceva primordial, neatârător, dela un centru viu și dătător de viață. Formele externe, legile, ordinul, orarele, metoadele, c'o vorbă tot ce are însemnătate generală pentru instrucție, disciplină și educație, își au valoarea lor netăgăduită, dar n'ar trebui să fie considerate mai mult de cât merită, deoarece ele primesc o importanță efectivă numai dacă sunt aplicate de un învățător cu cunoștințe temeinice, cu caracter tare, indemanatic, și dacă le aplică într'un spirit bun, nu ca sclav al formelor, ci ca stăpân al spiritului bun ce transpiră din ele.

De metoadele exacte atârână foarte multe, ele contribue ca din individualitatea falsă să se desvoalte o personalitate veritabilă. Dar când este nevoie de trezirea vieții spirituale, nu-i permis să așteptăm tot, dela metodă. Spiritul nu se educă decât prin spirit, condițiunea de căpetenie și garanța că aceasta se va și întâmpla este personalitatea adevărată; deoarece lipsurile metoadei, ale orarului și ale mecanismului școlar se pot suplini prin destoinicia învățătorului mult mai ușor decât nedestoinicia acestuia prin metoadele și intocmirile cela mai desăvârșite.

Și din altă pricină învățătorul de astăzi ar trebui să caute a deveni o personalitate puternică, cultivându-se neobosit și fugind de forme externe, goale, triviale. Din punctul de vedere al respectului și situației materiale după toate semnele, statul își va face fără indoială datoria, deși nu se va face în deajuns. Alte bresle, cu o preparare mai ușoară și mai puțin productive, din punct de vedere al bazelor viitorului, vor sta mai bine și după aceasta. Totuși luptele pentru vaza cuvenită și leafa de care sunt vrednici au deșteptat în mulți părerea greșită, că adevărata vază și situație

se cuprinde esențial în aceste lucruri. Aceasta nu este adevărat. Pentru personalitatea conștientă adevărată demnitate și onoare trebuie să se găsească în sine însuși și în împlinirea fără zgomot a chemării sale. Dacă nu ne înșelăm, lupta pentru recunoașterea exterioară a zăpăcit multe capete și a abătut gândirea dela bunul mers al lucrurilor, iar pe bărbați dela drumul cel adevărat. Cine-și cercetează prea mul exteriorul său și onorurile externe se abate ușor dela cel principal și dela ce este înainte de toate de nevoie, cine cercetează prea mult cât cântărește în ochii oamenilor și cât ar vrea să aibă și să cântărească, uită ușor ce este în interiorul său și ce ar trebui să fie, uită prea ușor adevărata valoare a personalității. Dar pentru personalitate elevii au de cu vreme o simțire fină și hotărâtă, chiar dacă se înfățișează simplă, modestă și fără multe adăugiri externe de titluri și haine. Elevii știu, dacă învățătorul stă sau nu în slujba unui ideal frumos, dacă este iubitor de adevăr, sincer, drept, stăruitor, jertfitor, desinteresat și conștient și sunt foarte bucuroși de influința maestrului pe care îl pot lua drept model. Tot astfel elevii judecă cu un simțământ mult mai fin decum admitem noi de obicei, dacă învățătorul este sigur sau șovăitor, dacă lucrează cu consecvență și cu bun cuvânt sau cu vorbe goale, după capricii, dacă la baza sufletului învățătorului se găsește indispensabila îndurare, blândeță și bunătate, cu un cuvânt, dacă asupra câmpului de spice strălucește lumina unei simple și puternice iubiri bărbătești, sau dacă, cum zice dl Bogdan Duică, asupra muncii lui se lasă numai apăsătoarea negură a gândirii de salahor. Pe scurt, în viața școlară puterea personalității are cel mai mare efect, deoarece tot ce poate omul, poate numai prin personalitatea sa.

De aceea calitățile bune să și-le păstreze și să le cultive și învățătorul, ca orice om, slăbiciunile să le combată și să le înlătore mai mult decât alți muritori. Pedagogia practică trebuie să se arunce cu toată puterea asupra tuturor slăbiciunilor individualității, asupra tuturor boalelor profesionale, și să nu se sfiască să le desco-

pere fără cruțare când le combat.

Dacă cultivăm darurile noastre bune, individuale, dacă combatem cusururile, dacă ne agonisim stăpânirea asupra mijloacelor, pe cari ni le oferă metoda, atunci se desvoaltă încet-încet acel fel de personalitate, din ale cărei adâncimi răsare acea putere de înfruire, care aprinde îndată, care poate mai mult decât orice, care poate preface tot în inimile și în capetele elevilor, care are efecte mai mari decât orice forme și mijloace de natură exterioară, fie acestea alese oricât de cu grijă.

Așadar personalitatea este sufletul învățământului, electricitatea lui, despre care nu ști de unde vine, dar care are ca și izvoarele din adâncime o istorie a alcătuirii sale și care vine de acolo de unde toate efectele mai înalte.

S'a amintit că la baza sufletului unui învățător trebuie să se găsească o bună doză de îndurare, iubire și răbdare. Cine nu cunoaște aceste simțiri și are numai talent de predare, n'ar trebui să se facă învățător, chiar de ar fi în stare să miște munții din loc. Unde nu viețuește încrederea și iubirea curată, se incuibează de obicei neîncrederea și pesimismul. Și neîncrederea este unul dintre vițiile cele mai rele ale învățătorului! Cel ce socotește că elevii săi sînt în general răi, va produce curând elevi răi, deci mai bine să-i socotim buni și bravi, până când se va dovedi că nu sunt, și cei mai mulți, vor deveni buni.

Când ai în fața ta un elev învinovățit pentru cine știe ce gresală grozavă, scoate-ți îndurarea la suprafață și gândește că ai de a face cu o fire plăpândă, pe care o poți mult mai ușor îndrepta cu blândeță și cu maiestria de pedagog, decât cu bruscare, dispreț, batjocura și ironia răutăcioasă. Hagenbeck, marele imblânzitor de animale a imblânzit toate speciile de fiară numai cu aceste însușiri.

Inrudită de aproape cu iubirea și îndurarea este o altă vîrtute frumoasă a învățătorului. *Răbdarea*, frumoasa artă de a nădăjdui! Cine voiește să vază prea iute roadele muncii sale, desperează prea ușor, devine rău, când n'ar trebui, i-și pierde chibzuială, când ar avea nevoie de ea. Se

poate să te plângi nemulțumit și posomorit, de lene și de lipsă de atențiune, sau să ocărăști, să faci sgomot și să bați — pentru că elevul înaintează încet? — Puțină răbdare și în timpul pierdut cu vorbe nerăbdătoare și nefolositoare vei obține mai mult decât prin expresii de nerăbdare. Ce n'aduce momentul cel mai de aproape, aduce altul mai depărtat; cu vremea vine și mintea și cu ea și înțelegerea elevilor, ce nu poți face pe elev să prinză astăzi, va înțelege mâine, când va fi sosit și pentru el și pentru învățător, un ceas mai fericit. Firește, de cele mai multe ori răbdarea, ca și mintea nu vine prea de timpuriu, de obicei ea se scoboară mai de vreme numai în cele firi fericite, cari nu au în ele numai o minte limpede, ci și o dragoste sinceră către copil.

Sa se știe apoi că stăpânirea de sine este o virtute dăscălească de întâia calitate! Unde nu domnește ea, se ivesc supărări, sensibilități, mânie, pasiune și alte turburări ale sufletului, cari scot lucrările din drumul lor drept. Este, nu-i vorba, ușor să zici: Păzește-te de astfel de efecte. Știu bine, că a munci fără nici o supărare într'un ogor atât de spinos, nu prea este cu putință, dar atunci să te superi în cel mai sănătos chip, adică scurt și cu putere, nu ciasuri, sau chiar zile întregi, și dacă se poate, chiar cu precauțiune; adevărat în supărare să nu iai nici un fel de măsură și să nu dictezi și execuți pedepse, deoarece, dacă supărarea locuiește în om, rare ori face lucruri înțelepte, dar de obicei face treburi foarte proaste.

Învățătorul adevărat se nizuiește ca în școala lui să domnească totdeauna o atmosferă plină de voce bună, va să zică mai degrabă veselie, decât prea multă seriozitate. Nu este tot una, că în ce fel de dispoziție sufletească primește copilul și apercipiază cunoștințele date: în voce bună și vioiciune, sau într'o dispoziție silnică și cu temerea în spate! Dar nici pentru învățător nu este indiferent acest lucru.

Cel mai bun mijloc de a scăpa de supărare este un umor bun și o veselie potrivită. Umorul cuviincios și liniștit, nu cel sgomotos și destrăbălat, te face chiar atotputernic, fiindcă elevii țin din tot sufletul

la învățătorul vesel, umorist, fiindcă umorul nu-i un dar al spiritului ci al inimii și ei înțeleg cuvintele vesele mai iute, deoarece ei înșiși se află în împărăția veselă a copilăriei. Apoi este îndeobște cunoscut, că învățătorul vesel are de obicei puțină nevoie de dojană ordinară și de pedepse.

Gh. Codrea
Revizor școlar.

La Mărișel și Fântănele.

E sigur, că puține momente din luptele anilor 1848—1849 se pot asemăna cu cele dela Mărișel și Fântănele. Aici n'au luptat numai ostașii, ca de obicei în alte lupte, ci vorba poetului nostru național: „bătrâni, bărbați, junci tineri din munți și din câmpii.“ Aici au luptat și femeile. Au fost, în urmăre, lupte în întregul nostru popor din acele părți.

În 26 Februarie 1849 o ceată de 600 de honvezi (ostași maghiari) se apropia dela Gilău spre Mărișel, cu gândul să prade și jăfuească această comună. Locuitorii, prinzând de veste, i-au întâmpinat în munți la „Vârful Bătrânei“, trăgându-le o sfântă de bătaie soră cu moartea. Ca să-și răsbune pentru înfrângerea suferită, în 12 Martie același an au venit 1600 de honvezi asupra Mărișelului cu gândul să-l ștergă de pe fața pământului. Dar n'au izbutit nici de astă dată. Simțind bărbații, că ei vor avea să se așeze în strămtorile munților dealungul drumului, pe care aveau să vină dușmanii, au pus pe femei pe vârurile munților să observe toate mișcărilor lor și să dea semnalul, când trebuie să-i atace.

Tot așa a fost la Fântănele, unde căzu mort însuși Vasvári, unul dintre cunoscuții lui Avram Iancu, care l-a cercetat pe aceasta și la Vidra, ca să-l abată dela gândurile lui și să-l facă prieten Ungurilor și deputat în dieta din Pesta. Lupta aici a condus o tihănel Niculae Corcheșiu și Iacob Olteanu cu vățătorii lor. Deși n'aveau arme și mai ales gloanțe, câte a avut dușmanul, totuși au câștigat lupta fiindcă Corcheșiu dăduse poruncă oamenilor săi să se arunce pe pământ, când vor vedea că vin gloanțele asupra lor. Așa au stat nenăscuși, până ce s-au apropiat vrășnii de ei la cale de 80 de pași. Atunci au început vânătorii să tragă toți în carne vie și să răstoarne pe vrășnași unii după alții.

Aceste locuri de vitejie românească vrea să le însemne „Asociațiunea“ cu câte o peatră comemorativă. Toți Românii și patrioții adevărați sunt, în urmăre, îndatorați să i dea mână de ajutor, cumpărând cât mai multe din biletele dela loteria ei, din Sibiu, str. Șaguna 6, sau dela băncile noastre din centrele mai de seamă, fiindcă, între scopurile acestei loterii este și acesta. ***

Statificarea.*)

II.

Numai organizației noastre învățătoresți să poate multămi înprejurarea, că în opinia publică s'a format un curent favorabil statificării școalelor profesionale. Problema s'a ridicat pentru prima oară în iarna anului 1919 cu privilegiul primului congres ținut la Sibiu. De atunci chestiunea s'a ținut mereu la suprafață în congresele următoare ținute la Cluj. Ba curentul s'a alimentat și cu articolele scrise de o samă din frații și colegii noștri în presa periodică și de zi.

Astăzi statificarea școalelor profesionale a ajuns a fi o mare problemă de stat. În 3 Nov. a. c. a format obiect de discuție chiar în ședința consiliului de ministrii, cu care ocaziune dl ministru Oct. Goga a făcut o largă expunere, pledând pentru statificare. O deciziune hotărâtoare nu s'a luat pe motiv că lipsesc datele îndestulătoare pentru rezolvirea ei. A rămas ca afacerea să se încredințeze unei comisii, care în deplină înțelegere cu ministrii de culte și instrucțiune să elaboreze un proiect de lege.

Dar pe cât să pare că statificarea preocupă pe bărbații de stat ai guvernului actual, ea pasionează în măsură tot așa de mare și cercurile bisericesti. După sinodul dela Blaj, care a hotărât susținerea școalelor profesionale, toată lumea aștepta cu vădit interes, deciziunile congresului național bisericesc din Sibiu. Cu interes vădit, fiindcă problema a fost menționată cu vorbe frumoase la loc de frunte și în Mesagiul de deschidere a I. P. Sale metropolitului Dr. Nicolae Bălau, cu scopul precis de a influența pe domniile deputați membrii ai congresului.

Și intenția a succes. Raportorul comisiei școlare dl Dr. Sextil Pușcariu — după cum cetin în „Telegraful român” — în un espozeu mai larg, prezentând problema din punct de vedere bisericesc, școlar și național pledează pentru: *indiscutabilul drept* — de-ași putea biserica — *întreține și întemeia școlii profesionale*“.

Dar n'a fost mai pe jos nici eminentul nostru bărbat de școală dl G. Bogdan-Duică, care tot cu atâta putere de convingere dovedește, că din punct de vedere școlar, politic și național toate: *școalele laice ale bisericii*“ trebuie predate statului.

În jurul acestor două propuneri s'a încins o discuție vie în ședințele VI și VII, în cari, după cum să notează în Procelele-verbali au luat parte

dnii: *Iosif Moldovan, Dr. Mihaiu Grosșian, Ioan Marila și Dr. Valer Braniște*. Deși tare am fi dorit să cunoaștem pledoariile, pro și contra, ce s'au ținut asupra acestui punct, totuși nu suntem în această plăcută pozițiune, fiindcă ne lipsesc rapoartele amănunțite. Procesele sumare ale ședințelor*) ne indică prea puțin, și nu ne dau vorbirile textual, deși între oratorii purtători de cuvânt sunt buni cunoscători ai chestiunilor vitale de dincoace de munți, așa vorbele lor atârnă mult în cumpănă de a hotări opinia publică pentru a să susținea școalele profesionale, ori a le ceda statului pentru statificare. Nu înțelegem cum menținerea școalelor profesionale s'a putut hotări cu *„mare însuflețire”* și *„totalitatea voturilor”* din congres când propunerea dlui G. Bogdan Duică a trebuit să mai aibă aderenți, ca revizorii dela Arad, Caransebeș ș. a. Articolul prim din Nr. 242 a ziarului „Patria” ne spune că D-IV. Braniște a arătat cum: — *„prin statificarea plănuită s'ar înstrăina poporul dela bunul mers al școlii și că școala nu ar mai fi o instituție vie, o instituție a poporului, ci o instituție moartă, ca mai tot ce să află sub directă și exclusivă stăpânire a statului”*. — Acestea le cetim în organul partidului național din 27 Oct., care pare a să identifica cu totul la cele afirmate de dl Braniște.

De altfel pentru noi aceste păreri nu sunt nouă. Dl Dr. V. Braniște judecă statu. român tot prin colorile în cari vedea statul unguresc. Dovadă e notița informatoare din 8 Iulie 1919, publicată în Nr. 64 An XIX a ziarului: „Drapelul” unde spune: . . . *„statul tot stat rămâne: apă nici caldă nici rece. Și ca el vor fi și învățătorii și școalele lui. În adevăr nu avem lipsă de o modernizare pe teren școlar atât de repede când să știe că școlile profesionale . . . întrec în disciplină și moralitate ale statului”*. Ne mirăm de aceste convingeri ale dlui V. Braniște, când știm că D-Sa a fost reprezentantul statului la departamentul Instrucțiunii din Ardeal . . .

Iar acum mai nou tot pe această temă D-Sa a spus la adunarea populară din Saliște în calitate de reprezentant a partidului național că guvernul voește să despartă școala de biserică. Am regreta dacă toți membrii de seamă ai partidului național ar împărtași părerile dlui V. Braniște, care iscălise prin 1919, decretul despre reorganizarea învățământului primar din Transilvania, care nu era ceteva, decât o printe de trecere, dela școală profesională la cea de stat. Și acum.

* v. rev. „Învățătorul” An II Nr. 11, din 1 Iunie 1921.

* v. „Telegraful român” Nr. 73—78. An. 1921.

Am amintit aceste lucruri fiindcă e timpul să ne cunoaștem oamenii. Căci chiar dacă bărbați de talia dlor *Dr. Sextil Pușcariu, Dr. Valer Braniște, V. Goldiș și Aurel Vlad* iau poziție ostilă curentului pornit și susținut de 4000 învățători, acesta tot își va urma drumul înainte. Intreese mult mai mari de stat au hotărât pe factorii constituționali ai țării de a îndeplini statificarea pe linia întreagă. Și opera legislativă a dlui ministru de instrucțiune și a organelor sale executive superioare va fi sprijinită de toate gradele corpului didactic în cari găsim bărbați cu vederi largi și cunoștințe adânci pe terenul școlar. Astfel în întrunirea convocată pe 28 Oct. a. c. la universitatea din Cluj au luat parte dnii: *G. Bogdan Duică, V. Bogrea, Al. Ghidionescu, N. Bănescu, V. I. Bărbat, D. B. Ionescu, P. Grimm, G. Oprescu, I. Ursu, Al. Lăpădat, Dr. Pavel Roșca, Sabina Opresanu, Dr. G. Vilt, An. Domide, Dr. Lazar Chirilă* s. a. o mulțime. În această constatare dovedindu-se ca statificarea fiind singura modalitate de a unifica școala română ca spirit, control, administrație rol cultural și social să invită: „toți aderenții școalei de stat să activeze mișcarea pentru realizarea cât mai gramnică a statificării”. Și vom găsi mulți, mulți oameni binevoitori ai învățământului nostru popular, căci cei neinteresati nu pot fi contra, dacă voesc ca școala română de mâne să fie una și nedespărțită pe întreg cuprinsul României întregite.

Trailan Șuteu.

„Școli confesionale?”

Ca întregire la celea ce a scris dl *Trailan Șuteu* în articolul II. „Statificarea” lăsăm să urmeze prim articolul de sub numele de mai sus, al ziarului național independent „*Carpații*” An. I, Nr. 27 din 4 Dec. 1921. Articolul e semnat de „*Un deputat bisericesc*” și astfel în măsură deplină de a reprezenta adevărata atmosferă ce a domnit în congresul național bisericesc din Sibiu, față de cele ce celim în procesele-verbale publicate în „*Telegraful român*”. Reproducerea am socotit-o cu cale în rev. noastră „*Inv.*”, pentru a ne putea strânge materialul în chestia statificării, necesar alcătuirii unui memoriu strașnic care ne preocupă.

Luați aminte:

Școli confesionale?

Hotărârea „unanimă” a congresului național bisericesc dela Sibiu pentru menținerea caracte-

rului confesional al școalelor din Ardeal a surprins în mod dureros întreaga opinie publică a Românilor ardeleni. Căci pe lângă primejdia morală, culturală și națională, pe care acest vot stângaci o compoartă pentru credincioșii bisericii noastre ortodoxe, el ne-a mai făcut și de răs în ochii lunei civilizate și democratice din occident.

Avem însă satisfacția și mângăierea, că această hotărâre nu a fost nici unanimă — cum s'a trambizat prin gazete — nici baremi izvorită din convingerea majorității a celor 110 reprezentanți mîneni și din cler al bisericii noastre ortodoxe. Din contră afirmăm pe baza impresiilor ce le-am primit cu ocazia ținerii congresului, că cei mai mulți și cei mai luminați deputați congresuali au fost de părerea, că statificarea învățământului este imperios reclamată nu numai de interesele superioare ale statului român, ci și de interesele superioare ale bisericii românești. Deputații congresuali aleși din sânul clerului și poporului român ortodox deci nu putea să aihă o altă părere, decât a acelora, dela cari își primiseră mandatul de a-l reprezenta în congres. Ori poporul românesc din tot Ardealul, Banatul, Crișana și Maramureșul în frunte cu toată dăscălimea și preoțimea este astăzi unanim în a cere trecerea învățământului în grija și conducerea statului român. Este careva dintre noi, care să nu știe adevărul acestei afirmațiuni? Unul ca acesta să poștească să descindă la popor și să-l consulte.

Și să nu credeți că această voință obștească este glasul unei mase inerte, care nu raționează și mai cu seamă nu simte, care dorește să se scape pur și simplu de o sarcină, ce atâta amar de vreme i-a secătuit punga, de sarcina întreținerii școalelor particulare numite confesionale. Nul Acesta este glasul înțelept al unui popor matur, pe care experiența de toate zilele l-a învățat să priceapă tot binele, ce l-l aducea școala lui confesională pe vremea stăpânirii străine, și pe care aceeași experiență de toate zilele îl face, să înțeleagă astăzi tot răul, toată paguba ce îndură de pe urma școalelor confesionale.

Nu vom trece de astădată la analiza acestor paguba. Învățătorimea, preoțimea și toți cari se îndeletnicesc cu treburile școlare pot să mărturisească dureroase lucruri din domeniul școalelor confesionale. Nu vom vorbi de chestia salarelor învățătoarelor insuficiente, cari produc bisericilor și învățătorilor confesionali atâta amărăciune în definitiv aceasta ar fi o boală cu leac ca orice nevoie de ordin material. Ci avem în vedere bolile de ordin moral și social, cari își au rădăcina în însăși structura și organizarea învățământului confesional și cari pricinuesc saelor românești din Ardeal dureri nebănuite de mintea nescrutătoare. Este destul să semnalăm numai proverbiala neînțelegere între preot și dascălul confesional, care turbură pacea satului întreg, și cure l-l împiedecă și pe preotul și pe învățătorul confesional să și desfășure în tihnă activitatea pentru ridicarea culturală a poporului.

Neînțelegeri și lupte între preot și învățătorul confesional existau și pe timpul stăpânirilor străine și ne făceau și atunci destulă pagubă, dar totuși în fața dușmanului comun, care era stăpânirea ungurească, spiritele învrăjbite se mai calmău. Astăzi însă, când teama de stăpânirea dușmană a dispărut, lupta între cei doi luminători ai satelor degenează în mânie și ură până la mormânt.

Școala de stat are între multe alte avantagii darul de a crea raporturi de independență socială, de toleranță și de prietinie între apostolul eclesialic și apostolul școlar.

Menținerea școalelor confesionale a fost în trecut, în statul ungar, care prin școalele sale nu urmărea altceva decât prostirea și desnaționalizarea elementului românesc, o necesitate, o datorință de proprie conservare a bisericii ortodoxe române. Menținerea lor mai departe astăzi când tearna de prostire și ne deznaționalizarea a încetat, ar fi — la dreptul vorbind — un dezastru nu numai pentru școală, ci și pentru însăși biserica. Menținerea lor ar impune bisericii sarcini, cari ar împiedeca-o să și îndeplinească sarcina destul de grea, ce o are mai ales acum după războiul, care a zdruncinat din temelie virtuțile evanghelice creștinești ale oamenilor, care a făcut să pătrundă până în sanctuarul familiar, bolșevismul blăstămat care trebuie desființat și izgonit cu toate mijloacele, de cari numai biserica lui Hristos poate să dispună.

Apreciem motivele de amor propriu, de ambiție laudabilă, cari au determinat congresul național bisericesc dela Sibiu să ticluiască și să proclame hotărârea sa „unairimă”, făcând să amuțască ca prin farmec votul deputaților, cari au privit totuși în cursul lungilor debateri chestiunea drept în față. Dar acele motive nu interesează cultura, nu interesează buna educație religioasă-morală, nici chiar educația confesională a popoului român ortodox.

Sunt însă la baza hotărârei unanime a părinților bisericii române ortodoxe din această parte a țării românești motive nemărturisite de natură politică. Unor anumite persoane, a căror pâne de toate zilele este politica militantă, le trebuia o nouă platformă în lupta politică, care vrea să dezbine pe frații de acelaș sânge. Chestia școalelor confesionale, care nu se recunoaște în vechiul regat, formează această platformă. Mentalitatea infiltrată în anumite suflete la Budapesta ori la Cluj trebuia să se manifesteze și în chestia școalelor confesionale. Anumite gazete ardeienești, cari s'au obicinuit să pună bețe în roată guvernului românesc al acestui lănar stat, s'au grăbit numai decât, ca la comandă, să exploateze situația provocată prin concluzul congresului bisericesc. Ele alarmează lumea scriind despre izbucnirea unui conflict acut între guvern și biserica ortodoxă din Ardeal pe tema școalelor confesionale.

Ori acest conflict nu există fără numai pe hârtie. Toată dascălimea, preoțimea și în regul neam românesc din Ardeal așteaptă cu nerăbdare trecerea învățământului confesional românesc între

grijile și preocupările cele mai însemnate ale statului român. În chestia statificării școalelor între guvernul țării și între biserica vie românească din Ardeal există o perfectă înțelegere.

Un deputat bisericesc.

Organizarea economică a învățătorilor.

E lucru bine cunoscut, că abea mai există o carieră presărată cu atâtea spini, care să reclame întreg sufletul omului, și nici o clasă socială n'a fost expusă și n'a dus atâtea lipsuri, ca și învățătorimea, careia i-se încredințează creșterea și instruirea copiilor, tezaurul cel mai scump și prețios al neamului, speranța viitorului. Cu toate lipsurile și împrejurările neasămănat de grele între cari a trăit, corpul învățătoresc s'a nizuit să corăspundă chemării sale. A muncit totdeauna numai pentru binele public, istoindu-și toate puterile pentru înaintarea spirituală și materială a acelora în serviciul carora a stat. Tot de acelaș ideal va fi condus și în activitatea s'a din viitor și avem nădejde, că în urma împrejurărilor schimbate vom putea arăta rezultate cu mult mai mari și înbelșugate.

În totul muncii n'a avut timp și răgaz, dar i-au lipsit și mijloacele necesare, ca să se poată îngriji și de îmbunătățirea sorții sale și alor săi și astfel învățătorimea a rămas cea mai săracă clasă socială. Ea nici azi după ce i-s'a ameliorat starea materială nu se poate reculege și e aproape tot așa de săracă ca și mai înainte.

Învățătorimea din trecut n'a căutat nici un mijloc pentru îmbunătățirea sorții sale și nici n'a încercat să se organizeze economiceste prin nici un fel de societate, carea să o poată sprijini și ajuta în lipsurile ei nenumărate promovându-i înaintarea pe terenul economic. Nu e mirare deci, dacă în lipsa oricărui ajutor a avut parte de atâtea năcazuri și a rămas atât de săracă,

Din cele experiate putem vedea, că dacă și în viitor ne vom lăsa conduși de napăsarea și amorteala moștenită dela înaintași, starea noastră economică nu se va îmbunătăți de sine fără concursul nostru și astfel și viitorul va fi tot așa de posomorît, plin de lipsuri și năcazuri ca și trecutul. Nu pot crede, că s'ar putea afla vre-unul între noi, care să fie mulțumit, cu atare situație și să nu dorească a trăi între împrejurări mai favorabile. Realizarea acestei dorințe, în cea mai mare parte, de noi depinde. Celea mai multe dacă nu chiar toate lipsurile și năcazurile noastre de azi, se pot delălura prin o organizare economică-financiară, merită a promova bunăstarea materială atât a noastră cât și a popoului în serviciul căruia stăm.

I.

Aruncând o privire scrutătoare asupra nizuinelor oamenilor vom vedea, că astăzi curge o luptă întezită, o lupta crâncenă pentru existență. Omenirea întreagă divizată în diferite clase so-

ciale, cearcă toate căile și mijloacele, ca să poată trăi între împrejurările grele de azi. Toți se silesc și cei avuți ca și cei săraci, și cei puternici ca și cei slabi: să-și facă stare sau pe care o au să și-o întărească și să înainteze pe terenul economic. La această luptă mare și grea, noi, cari suntem atât de săraci, nu putem și nu-i iertat să stăm nepăsători și cu mâinile în sân, ca și când am fi într-o situație excepțional de bună și am trăi în cel mai mare belșug. Trebuie să rupem odată cu nepăsarea, acest tovarăș prea credincios, dar păgubitor, și să luptăm pe toate căile cinstite, ca să ne punem temelie solidă unei organizări economice-financiare, pentruca prin ea să putem înainta pe terenul economic și să putem face față cerințelor vremii. *Trebuie să voim și vom putea!*

Afirm în deplină convingere, că nu munca izolată a singuraticilor depusă fără nici un sistem va fi încoronată cu succes, ci munca făcută în semnul unirii, punând umăr la umăr va fi aceea prin care vom obține rezultatul dorit.

Puterea residă în unire, ceace o vedem din năzuința oamenilor de a se asocia pe toate terenurile în diferite tovarășii pentru promovarea intereselor lor bineștind, că ce nu succede singuraticilor, cari lucră izolat, la tot cazul va succede mulțimii unite.

Dacă alte clase sociale cu mult mai bine situate materialiceste decât noi sînt lipsa de a se organiza pentru ocrotirea și promovarea intereselor lor, cu atât mai vîrtos trebuie să o facem noi, cari suntem atât de izolați și neorganizați. Și dacă este adevărat și se potrivește la oarecare clasă socială proverbul: „Fiecare om e făuritorul sorții sale“ și se poate aplica lozincă „prin noi înșine“, nicăiri nu sunt atât de potrivit aplicate, ca și la noi. Nu este clasă socială, care să fie atât demu't avlzată numai la puterile sale, ca și corpul învățătoresc.

Din cele expuse urmează, că organizația economică este o problemă de viață pentru noi și viitorul nostru. Dela deslegarea ei norocoasă depinde în mare parte consolidarea și înaintarea noastră pe terenul economic. Știm din trecut, că o corporațiune neorganizată nu poate munci cu succes în direcțiunea reclamată de interesele sale.

Când vorbim de întărirea noastră economică prin organizare, nu putem întrelăsa să nu amintim, că în legătură cu aceasta, voim ca alătura cu alți factori să lucrăm și pentru promovarea bunei stări a poporului și prin organizarea lui economică, în sat, la el a casă, să-l înprețim cu diferitele tovarășii economice și societăți culturale și să-l învățăm a-le cunoaște, a se obișnui și ști folosi de ele pentru binele său propriu. E greu lucru acesta, dar o muncă asiduă și constantă va fi încoronată cu succes.

Sunt convins, că învățătorimea și preoțimea, acești factori culturali importanți din nemijlocita apropiere a țaranului, cări în trecut au dat ată ea dovezi de muncă și abnegatiune, se vor pune cu

drag și în serviciul acestei cauze sfinte și vor duce-o la isbandă pentru prosperarea și înflorirea neamului și patriei.

II.

Organizația noastră economică în primul rând reclamă *înființarea unui institut financiar*, care va avea menirea să ne adune pe toți în jurul seu și să ne ocroteasca. Să nu credem, că acesta este un lucru imposibil! Toate se pot face dacă vom avea voința tare și însuflețire. Sărăcia noastră nu poate fi piedecă în realizarea acestui scop, căci doar știm, *că și banii celor săraci adunați cu rînduială, formează capitaluri tot așa de puternice ca și număroșii lei ai boğaților.*

Se ivește acum întrebare. că între împrejurările actuale, când avem atâtea institute financiare mari și mici, mai poate avea rost o nouă instituție de acest fel sau nu? Răspunsul e simplu! Nu ar avea nici un drept de existență dacă prin înființarea aceleia s'ar avea în vedere promovarea intereselor particulare a unei grup de oameni prin căștigarea de dividende și tantieme grase și sporirea capitalului fără mare trudă și rizic. Tot atât de puțin drept de existență ar avea și în cazul când s'ar înfăptui cu gândul ca să strice altor institute similare. Acestea ar fii intenții josnice și nevrednice de noi. Scopul ce urmărim noi este de tot altul, cu mult mai nobil și frumos. *Noi dorim înființarea a celui institut în numele binelui comun, pentru promovarea intereselor economice-financiare a țaranului român și corpului învățătoresc*, care este un factor important în organismul neamului. Așa dar aici nu poate fi vorba de interese particulare sau ale unei clase, ci interesele neamului întreg.

Dacă un grup de oameni poate înființa bănci și alte institute de acest soi, mai mult pentru promovarea intereselor particulare, noi să nu avem drept a face acelaș lucru pentru binele de obște? Dar chiar și atunci când am avea în vedere numai interesele noastre, unei corporațiuni atât de numeroasă, să-i fie mai puțin iertat a se organiza decât câtorva particulari?! Considerând scopul, ce urmărim nu numai, că nu ni-se poate lua în nume de rău acest lucru, *ci fiecare om de bine va trebui să se simtă îndatorat a ne sta într'ajutor pentru ajungerea scopului ce urmărim.*

Acum după-ce am amintit în general însumnătatea și mijloacele organizării vom arăta pe scurt și direcțiunea în care institutul proiectat va trebui să muncească după un plan bine determinat. Activitatea aceluia nu se va mărgini numai la operațiuni curat financiare, ca acordarea de credite, primirea depunerilor, încasarea intereselor, ci va rezolva probleme cu mult mai mari și mai însemnate, cari vor avea menirea să reformeze întreagă viața economică atăt a corpului învățătoresc cât și a poporului dela sate și totdată să sprijinească și școala în activitatea ei.

Excursiunea învățătorilor ardeleni în vechiul regat.

(urmare.)

Des de dimineață, în ziua urmatoare, excursioniștii se întâlnesc cu toții în gara de nord la București. Printre lumea care mișună în gară își fac loc și urcă vagoanele credincioase, atașate la trenul ce duce către Constanța. De pe fața fiecăruia se putea ceti o bucurie și mulțumire sufletească, pricinuită de buna primire și găzduire, cum și de impresiile plăcute câștigate în Capitală. Vremea senină frumoasă, cu o dimineață aurie, potențează buna dispoziție a excursioniștilor. Părăsind Bucureștii și depărtându-ne pe câmpiile mănoase ale țării mame, comentăm în zurelul frenetic al trenului în mai multe grupuri, toate cele observate în cele 3 zile în „Parisul orientului”. Și cu cât ne depărtăm mai mult cu atât mai mare creștea în inimile noastre dorul de a ajunge Dunărea, cu vestitul pod dela Cernavodă, și cu falnicul nostru oraș — Constanța. După o călătorie frumoasă, colegii noștri bucureșteni, cari ne-au însoțit și mai departe în drumul nostru, ne arată că acum chiar trecem cu trenul pe întinsa câmpie a Bărăganului, loc atât de cunoscut nouă din scrierile celor cari au redat în frumoase pagini de schițe și romane viața țaranului român de pe acele meleaguri.

Un șes întins ni-se așterne înaintea ochilor, ca și aspectul unei pustietăți fără sate. Moșii întinse, brăzdate și udate cu sudorile bietului nostru țaran, venit acolo dela satele îndopărtate dela munte, de cu bună primăvară și rămânând până târziu toamna, se gătea să ofere stăpânului recolta unui an, destul de micșorată din pricina unei secete îndelungate.

Involuntar ne găsim judecând și dându-ne seamă de raporturile sociale așa de deosebite între clasele cari duc viața în aceste plaiuri. Bogății cu vasele lor proprietăți, pe cari le vizitează din când în când cu automobilele, pentru ca să-și vadă marea lor proprietate, care le dă înlesnirea unei vieți comode, adeseori desfătate în plăcerile egoiste și lipsite de ideal, ale orașelor mari, și săracii, marea masă a muncitorilor de ogoare, cari storc o vară întregă, în arșița soarelui, din forțele binecuvântate a pământului, aceste bogății.

Curios să cunosc mentalitatea unui țaran chipeș, care urcă trenul alături de noi, la una din gățile Bărăganului, mă apropiu prietenește de el și după ce-l pun în cunoștință cu rostul venirii noastre pe acolo, din Ardealul îndepărtat, îl întreb:

— Ești din careva sat de aici din mijlocul Bărăganului?

— Nu Domnule. Sunt din satul N... înspre nord de aci, însă noi coborâm primăvara cu casa toată pe la aceste moșii boerști, unde lucrăm și moșia domnului până toamna, când dăm stănului ce i-se cuvine și ne ținem și noi partea noastră — după învoiala dinainte. Iarna ne tra-

gem iarăși în satele noastre trăind din agonizarea unei veri.

— Și sunteți D.-Voastre mulțumiți cu aceasta stare de lucruri? Nu vă vine, așa câte odată, să vă aprindeți știind că D.-Voastră muncă o vară întreagă iar folosul îl ia cu deabinele altul, care nu muncește, lăsându-Vă abia hrana unei ierni, și astfel puși în situația de a nu vă putea face o stăricică cât de cât pentru copii D.-Voastre?

— Ei, ce să zic Domnule. Bineînțeles ne-ar plăcea mult și nouă să fim stăpânii unei brezde pe care am munci-o parecă cu mai multă dragoste, dar așa ne-am pomenit. Copii de copiii noștri așa au trăit și Dzeu ne-a ajutat. Omul harnic poate învinge greutățile vieții. Avem Domni buni și Domni răi. Cu cei buni o ducem chiar bineșor. Povara vieții o simțim mai bine — cu cei răi. Dar bun e Dzeu, amem mare nădejde că vor veni și zile mai bune, dacă uu pentru noi, pentru copiii noștri.

Și atunci m'am gândit la teoriile faimoase ale lui Carl Marx, care dorește să accelereze evoluția către o stare de egalizare a indivizilor — prin revoluție, fără să-și dea seamă că nimic nu se produce statornic pe cale de revoluție ci toate își urmează cursul lor pe cale de evoluție, așa cum vede filozofia naturală a țaranului român.

Cu acești țărani mi-am zis, — poți consolida o țară, în mod lent, așa cum trecue și înțelepciunea lor, trebus răsplătită fără întârziere, până a nu apuca să se infiltreze de curentele destructive, cari cutreeasă pământul în lung și lat, acum mai ales, după cataclismul peste care am trecut Rău fac toți acei oameni de stat, politicieni și nepoliticieni, cari în lupta lor pentru deținerea puterii cărmuirii, ori alte interese egoiste, uită de răsplata neîntârziată ce trebus dată țaranului român, căruia îi trebus fără amânare două mari lucruri: cultură și bunăstare materială. Cultura nu mai poate fi monopolizată pentru clasele privilegiate, ia trebus să formeze deopotrivă dreptul tuturor claselor sociale cari alcătuiesc tinărul nostru stat, în fața educației care condamnă civilizația generală a cetățenilor statului românesc, trebus să dispară cu grabire zăgăzurile, iar legile școlare, străbătute de chipzuite și luminoase principii democratice, trebus să preocupe mai mult pe parlamentarii noștrii, cari aproape și-au uitat de misiunea ce au în desfășurarea frământărilor noastre, către o viață fericită pentru toți.

Cu aceste gânduri m'am despărțit de țaranul meu înțelept, grăbendu-mă în mijlocul colegilor din vagoane, cari își deschideau sufletele în mijlocul cântărilor noastre frumoase.

Deodată trenul se oprește în gara Fetești, aproape de malul Dunării bătrâne. În cele 20 minute, cât trenul se oprește aci, luăm ameaza în restaurantul gării, care ne oferă o bună ciorbă de borș. Ne angajam chiar de aci cei, cari aveam bagaje mai grele, câte un hamal, care să ne ajute trecerea noastră prin transbordare peste aripa dela Borcea a Dunării, pe de care trenul nu poate comunica din pricina că Podul era în reparare.

Trecuți dincolo, așteptăm alt tren, unde avem de asemenea vagoanele noastre până la Constanța, Urcăm cu grabire în ele și pornim acum pe marea insulă a Dunării, în mijlocul căreia o ramură a vestitului pod ne stă înainte. Mântuim în fugă și aceasta și nu peste mult ne vedem pe grandiosul Pod Carol I, care era pe vremea când s'a construit a 8-a minune a lumii, datorit valorosului nostru inginer *Saligny*. Intr'un capăt și altul al podului, 2 dorobanți străjuiesc cu armă în mână, acest uriaș pod, pe care Germanii au voit să-l distrugă cu atâta sete în luptele marelui războiu, fără însă să le răușască. Trecuți Dunărea, trenul se oprește câteva clipe în gara Cernavodă, unde învățătorii din acest târgușor, oțeliti în suferințe, ne întâmpină. De aci încolo căicăm pământul Dobrogei, cu aspectul ei mai colinos cu satele turcești, pe cari îl cunoaștem din moșeele cari se înălțau în mijlocul lor.

După o călătorie de vre'o două ore, în cari căldura dogoritoare amoiția aproape întreagă noastră ființă, uitându-ne prin geamurile vagoanelor, vedem depărțișor în direcția în care trenul alerga, un deal întins, fără margini, cu aspectul lui sublim, grandios, de o culoare vânăta închisă, brezdat în tot cuprinsul lui de albe linii scurte, cari apăreau pentruca iarăși să dispară și să răsară în alt loc. Era Marea neagră, vestită noastre Mare, care dă puterea de viață și propăsire a statului nostru, cu valurile ei furibunde în față cărora începem abia, a ne da seamă de micimea noastră.

Cu toții eram stăpâniți de bucuria că, câteva clipe numai și suntem în orașul Constanța plămâni și organele de respirație a României. Nu peste mult trenul se oprește în mersul lui, și ne scoborim în gara Constanța. În gară un tumult de lume cum rareori se poate vedea, adusă aci de proclamația pe afișe a Primarului orașului, care rugase populația să participe la primirea învățătorilor ardeleni.

Primarul cu un suris senin pe buze salută în câteva cuvinte pe frații săi ardeleni.

Li răspunde unul din noi, și în sunetele fanfarei militare, în tovarășia populației ajungem în mijlocul orașului, unde ni-se face primirea oficială, la statua lui Ovidiu.

După ce ne așezăm bagajele, alergăm fără astâmpăr ca să vedem întâiu de toate marea.

(Va urma)

A. Pora.

Școala muncii!

de L. Cioban.

Ordonanța ministrului prusiac, cafe în intențiunea și esența ei era o aprobare suverană a ideilor de reculegere pedagogică, reclamată de exigențele culturale ale noului veac, a întărit credința reformatorilor, în succesul mare al tendinței lor de firească emancipare. La 19 Aprilie 1909 aderenți educațiunii naturale, învățători și părinți, ca la 2500, își dau întâlnire în Berlin, în ciuda

aderenților direcții ortodoxe, greco-romane, cari își aveau sediul aici. Prof. Dr. Wilhelm Ostwald, Dr. Ludwig Gurliț, Dr. Förster și editorul Artuhr Schuiz sunt conferențiarii. Logica impecabilă și spiritul de largă pătrundere pedagogică a celui dintâi, demonstrează cu o vigență-notorică contradicția ce stăpânește azi raportul dintre școală, știință și viață. Câtă vreme s'a stăruit în aplicarea formelor „*vechi probate*” uzura școlasticismului a bătuit ca un flagel, castitatea școalelor noastre. Numai experimentarea a dat științei puterea de viață. Cum se poate dar, ca tocmai științei educațiunii, să-i substragem elementul de viață, când știm că ea este cea mai însemnată știință, dela a cărei aplicare corectă, depinde întreagă cultura viitorului?! Insușirile caracteristice ale științei, se rapoartă la cunoașterea hotărâtă a celor existente, pentruca de aici se porceadă îndrumarea prezențului; în educațiune ca o consecință a cunoașterii sufletului copilului și a aplicării sistematice a acelor principii fundamentale, cari emamă din această cunoaștere. Stabilitatea succesului lui Fröbel în grădinele de copii, este punctul de mănecare al mișcării întreprinsă de Societatea pedagogică germană, cu intenția vădită, dea introduce lumină și în cuprinsul rigid al școalei primare, pornind reformarea ei din aceste considerațiuni psihologice „*Știința dela copii și iubire lor*”, sunt vestalinelor viitorului sistem educativ, acărui dușman înverșunat: *școlasticismul* dominant trebuie să-și pecetuească rostul. Și este interesant a cunoaște cum învățământul academic superior și cel din grădinele de copii, aceste două extremități în învățământul educativ, au reușit atât de bine, iar media lui atât de impropriu.

Deși analogia gradelor extreme admite o diferențiere de conținut, o caracteristică eminentă le unește pe amândouă: *libertatea*, Experimentarea este forma cea mai liberă în învățământ. Ea este comună atât nizuințelor univerzitare, cât și impulsivității creatoare a micilor cetățeni din grădina de copii. Ideea fundamentală introdusă de Fröbel în constituția sistemului său de învățământ, bazat pe observarea imediată a sufletului copilului în dezvoltarea sa, urmează o conformare înclinărilor și facultăților lui individuale.

De aici dragostea și însuflețirea covârșitoare a copiilor pentru munca proprie vieții lor, în a cărei serviciu stau cu bucurie semină și voie bună, cu rodiri bogate, mai mult decât se aștepta dela dănsii. Invățătura în realitatea ei este o *bucurie* a cărei mobil câștigă în intențitate și succes, cu cât ajunge libera se validita momentul *captivant*. Și copilul și tinerul normal, ascund în sufletul lor un surphis de energie dornică, a fi pusă în activitate. Din acest motiv, după cum este și firesc, amândoi preferă cu predilecție, o tratare care îngăduie voinței lor, ocupațiunea ce-i revine. De aici: *Arta educațiunii constă din aceea influințare a voinței, care îndrumă elevul a făptui tot ce învățătorul său vo.ește să facă prin trānsul*. Această activitate va excela în succese aiunci, când

Îmboldul lăuntric în așa fel se prezintă copilului, ca el să isvorască din inițiativa voinței lui libere, nesilit de nime. Pentruca să conducem însă copilul, procedura noastră trebuie să rămăie înconștientă; pe adulți cu atât mai sigur îi putem conduce cu cât mai bine ne succede a-i convinge despre corectitatea faptică a direcției urmate. Dacă voința învățătorului și a elevului este una, rezultatele raportului sufletesc sunt uimitoare, pentrucă în cazul acesta nici cea mai mică particică din energia existență nu se risipește la învingererezistenței voinței protivnice. Cultura universalității genului uman, tinde cu asiduitate continuă, a transforma în mijloace de folos omului, energiile brute ale naturii, în raportul bunurilor supreme.

Învățătorul în nizuința sa deasemenea este chemat a aduce prin munca ce îndeplinește, raportul celor mai înalte bunuri în sufletul fiitorului om matur. Orice constrângere externă, în mod necesar și neîncunjurabil scade raportul acestor bunuri, în urma împrejurării, că atât constrângerea cât și cel constrâns, îndură o risipă de energie; până când activitatea armonică și unitară realizează prestațiuni neobișnuite.

Educațiunea va da rezultate cu atât mai edificatoare, cu cât ea va ști corespunde mai cu îndepțare idealului vremii și al popoului, contribuind la realizarea lui. Ideile ca îndrumători ai vieții, sunt cunoscute în această misiune, ca tot atâtea ținte de apropiat, în dezvoltarea care ni este proprie ființei noastre. Istoria culturală a umanității ne învață, că omenirea prospesează statornic. Stările de demult, rămase în urma evoluției firești, nu ne mai pot sta în față ca idei de urmat. Este aceasta în contradicție cu însăși noțiunea de idee. Ideile noi, mântuitoare sunt a se afla în mediul contemporan, în pătrunderea veacului prezent. Reprezentanții *umanismului* în învățământ, susținând cu îndărătnicie, că Grecii și Romanii reprezintă perfecțiunea umană, în a căror spirit și fel de a gândi, trebuie să ne adâncim, obiecționează aici, că noi ne-am lăsat robiți de prerogativele *materiialismului* lipsit de ideal. Ca răspuns la această învinuire nedreaptă, fără milă trebuie să desvătăm jocosia păcatelor idealului *umanist*, din epoca lui de înflorire. Corespunzător culturii poporului grec și roman, răzimată pe regimul sclav obișnuit, la aceste popoare *munca* s'a împărășit de cea mai culpabilă desconsiderare, potrivit nivelului cultural al epocii, dar în nepotrivire isbitoare cu concepția morală și rațiunea timpului nostru. În liceele noastre și azi dăinuiește credința deșartă, contrară culturii, că numai ocupațiunea, cercul de activitate al poporului liber din vechime este *nobil*, pe când altă muncă este crudă și ordinară.

Acesta nu poate fi decât punctul de vedere al culturii întemeiată pe răbdarea în suferințe și resemnări a sclăviilor neomenoase, care nu este același cu al culturii, răzimată pe noblețea muncii creatoare. Ait ideal nu putem cunoaște, decât al muncii în serviciul semenilor noștri, al poporului și al omenirii întregi. Acest ideal trebuie să ne

însufletească gândirea noastră, să ne îndrepte pașii noștri, pentru a sta cu adevărat în slujba unui ideal, care este al timpului și al poporului: O singură îndatorire ni se impune în consecință a ști să muncim.

Școalele noastre sunt pentru cultura prezentului în felul însă cum sunt întocmite, ele nu satisfac necesitățile multiple ale vieții poporului, se impune imperios și încă fără demonstrații umaniste, nefiind aceste din domeniul prezentului, ca reforma școalelor să se facă potrivit naturii acelor necesități. Sistemul de învățământ al școlii noi, va birui rezistența întrinsecă elementelor sistemului umanist, și va cultiva în învățăceii săi, forțe capabile de muncă conștientă și folositoare în desfășurarea culturii viitorului.

Înainte de toate, trebuie stabilit un raport de continuitate fiziologică între conținutul culturii individuale a copilului și învățământul primar. Numai pe temelul bunurilor sufletești existente, poate zidi școala, prezentându-și învățătura în așa fel, ca ea să nu diferă de realitatea vieții de toate zilele.

Eludarea nu prea ingenioasă a acestor dispoziții psihologice cât și a îndreptărilor unui ideal de înșămăntate practică, este cusurul de osândit al școlii umaniste. (Urmează).

Administrația școlară.

— Continuare. —

Rezolvirea. În ce privește rezolvirea adreselor pot obveni două eventualități: 1. Ori cere forul superior ceva date sau răspuns, sau Direcțiunea școlii cere unele informațiuni sau decisiuni. În ambele acestea cazuri procedura înregistrării după a mea părere trebuie să fie aceeași, anume: să nu cădem în greșala, de-a-le induce sub număr nou, ci la rubrica anume rezervată rezolvirii actelor, inducem pe scurt felul cum s'au rezolvit, indicând și numărul forului superior dela care s'a primit adresa. Exp. pro 1, Revizoratul școlar, cere prin adresa sa de No. 314/1921 datele statistice. Adresa aceasta venită numai decât o uregisrăm sub nrul nostru (să zicem) de 23—1921. Răspunsului nostru nu-i dăm alt număr, ci la numărul 23. rubrica „Cum s'a rezolvat“? Inducem pe scurt conținutul răspunsului roșu, care e a să înainta tot sub acest număr. Tot sub Nrul 23 la rubrica „Data rezolvirii“ inducem data, când s'a trimis răspunsul, Tot asemenea purcedem și în cazul al doilea, când noi cerem indicațiuni — răspunsul ce-l primim îl inducem în conținutul scurt la rubrica „Cum s'a rezolvat“ la nrul sub care am cerut acel răspuns, iar actul rămâne anexat tot la acest număr,

Înainte de a rezolva ori ce act, trebuie să ținem cont ca răspunsul nostru să se extindă asupra întregului conținut al actului respectiv, spre a evita eventualele recercări.

E un principiu ca ori ce act eșit din birou trebuie să-și aibă copia sa, care să păstrează în arhivă. Dacă copia e mai mult decât o pagină, atunci lăsăm coala întreagă, ca împăturându-o hârtia din afară să nu fie scrisă, ci curată (pentru de-a nu să sterge scrisoarea.)

Ori ce act astfel trebuie impachetat ca scri-soarea să fie totdeauna din'năuntru, nici odată din afară. Tot ce iese din cancelaria școlii, tre-buie expediat cu condica postală în toate cazu-rile. În această condică e de-a se induce numai numărul, adresa, destinația, *fără de-a mai rezuma conținutul*. Adresele eșite dela Eforia școliei, tre-buiesc provăzute cu semnătura președintelui Eforiei, a dir. școl. și trebuiesc înregistrate în registru s'o efectuiască dir. școl. pentru motivele arătate în partea I. (vezi rev. No. 17—18.)

Recerința esențială este, ca totdeauna să ne provocăm la numărul și data adresei sau ordonanțelor cărora răspundem ca astfel forurile supe-riore să poată afla de urgență actele necesare, fără de a fi necesitați să caute prin Indexul lor cu orele întregi.

E. I.

Abecedar

de

Jordan I. Tacu — Cristea al Pârlog Partea I Bucureștii. — editura: „Cultura națională“ și „Învățătorul român“ soc. anon. culturale, 1921. (recenziune).

Cine cunoaște Evoluția istorică a Abecedarelor din ținuturile ardelene, ușor va distinge că din mulțimea autorilor și diversitatea metoadelor, abea să desprind câteva figuri luminoase, cari s-au putut menține la suprafață cărțile lor de școală. La aceasta i-a ajutat pregătirea lor înaltă, seriozi-tatea științifică a metodului și acomodarea au-torilor la progresul limbii și desvoltarea culturală a Abecedarelor. Între acestea amintim pe *Bazillu Petri* care ș'a așezat Abecedarul pe metoda pur scriptologică; pe profesorii Blajului *G. Muntean* și *Petre Solomon*, cari și-au alcătuit Abecedarul pe principiile scriptologiei mixte și eminentul pedagog al Sibiului *J. Popescu* care și-a rezimat Abeceda-rul pe metoda cuvintelor normale.

Metoda nouă ne-au prezentat Dnii *G. Codrea* și *G. Boieru* cari au pășit în viața școlară cu me-todul fonomic și *Iuliu Vuia* care s'a făcut in-terpretul sunetelor vii inventat de ovreul magarizat, *Iuliu Gabel*. Ceva nou-nouț și: „în condiții cu totul originale“ a fost Noul Abececar a învățatului profesor *Dr. Petru Șpan*. Autori de Abecedare am avut noi încă mulți, cari neputând aduce re-forme noi în desvoltarea literaturii didactice a Abecedarelor tot mai mult să vor perde în negura uitărei.¹

Am amintit aceste lucruri pentru a putea găsi punctul de mănecare la recenziunea Abecedarului Dilor Tacu-Pârlog, cari cu adevărat aduce schim-bări esențiale în Evoluția istorică a Abecedarelor. Această cărțică simpatică să razimă și ea pe metoda cuvintelor normale. Pentru a înțelege însă pașii noi și reformatori pe cari îi fac acești autori

¹ v. pe lang: „Analele Academiei române.“ Seria II Tom. XXXVIII. 1915—1916 art. „Din istoria lit. did. rom“ de dr. O. Ghîbu, II. „Abecedarele din Transilvania“ p. 143—224.

va trebui să ne oprim puțin asupra istoricului acestui metod.

Primul om de școală care în un mod rudi-mentar pune bază acestui metod a fost *W. Ikel-sammer*, care în gramatică sa tipărită în 1527 la Nürnberg enunță principiul că: *nu cuvintele să se învețe din alfabet, fiau alfabetul din cuvinte.* Sprijinitori n'a aflat însă. Ahea după 300 de ani să găsește francezul *Jacotot* care la anul 1818 păsește în public cu *metodul analitic* sau *verbal* numit după alții și *legografic*. După acesta co-pilul ar putea învăța a scrie și ceta din orice carte. Lipsă are de un text. Din acesta învățătorul ia zicerea primă pe care o citește rar și respicat. După ce o știau și copii ceteau singuraticile cu-vinte pe sărite. Stăpâni și pe acestea să trecea la scris. Din cuvântul întâi să lua litera prima, apoi a doua, a treia s, m, d, până să termină zicerea întreagă. *Jacotot* îi asigura pe contimpo-ranii săi că după ce să va procede în felul acesta cu 30—40 rânduri copii pot ceta ori unde.

Primul aderent și răspânditor al acestui me-tod a fost *Szeltszam* care își pregătise anume o tabelă cu o narațiune scurtă. Dar deși acesta face multe îndreptări și rectificări, multora încă tot nu le era pe plac. Înbunătățiri nouă îi aduce învăță-torul *Krämer* din Lipsca. Accesibil publicului mare l-a făcut *Dr. Vogel* prin opul său: „*Primul an de școală al copiilor*“. Acesta nu calcă nici pe ur-mele lui *Jacotot* nu imitează nici pe *Seliszam* ci își alege singur 30—40 cuvinte din cari scoate toate literile alfabetului german.

Procedura era următoarea:

Învățătorul desemnă pe tablă obiectul care servește ca bază la desvoltarea sunetului Sub el i să scrie numele. — Să pronunță cuvântul întreg, iar după aceea sunet de sunet. Să încercă scrierea fiecăruia până să arată bajatului toate literile să încopciază laolaltă dându-ne noțiunea de mai înainte. Din literile cunoscute și cele în-vățate din nou să crează și alte cuvinte.

Dr. Kehr a fost care a mai ușurat metoda aceasta luând întâi numai literile scrise. La alege-rea cuvintelor normale să va grijă ca acestea să fie simple și ușor de desemnat.

Dintre oamenii de școală cari l-au practicat pe teritoriul Germaniei atât în teorie cât și în praxă au fost: *Böhme* la Berlin; *Schlimbach* la Gotha; *Klaunvel* la Lipsca, la Viena la introdus: *Maier*, *Fruwirth*, *Fellner*.¹

Acest metod strecurat prin mintea luminată a alător bărbați de seamă era în floare și plină desvoltare în vremea când marele nostru pedagog *Ioan Popescu* își făcea studiile sale la universita-tea din Lipsca. Întors acasă îi introduce la 1870 și în școliele noastre prin Abecedarul său, care după moartea autorului l-a scos în ediții nouă succesorul său la catedra de pedagogie *Dr. Petru Șpan*, iar după decedarea acestuia *Dr. Cornel Po-*

¹ v. — rev.: „Foaia Scolastică“ An X. Nr. 5 din 1 Martie 1908, articolul: „Metodul cuvintelor normale“, de T. Șuteu pag. 70—72.

pescu. Ceva înlesniri cu succese mărunte aduc acestui metod Dnii: Dr. Ioan Stroia, Dumitru Lăpădat și Iuliu Crișan, prin un nou Abecedar întocmit tot pe cuvinte normale.

Aderent pasionat al metodului cuvintelor normale am avut noi ardelenii pe bine apreciatul bărbat de școală: *Dr. Petru Șpan. Acesta a declarat că, e cel mai superior metod fiind el un product rezultat din dezvoltarea istorică a com-punerei de Abecedare. Aceia ce'l nemulțamea era felul cum să căutau cuvintele normale, cari dacă erau din cercul de cunoștințe al elevilor nu le — „prezintă nici o legătură organică” — și „nu transpun pe elev într'o sferă de gândiri unitară”. Ceiace n'a făcut nime până acum face *Dr. Petru Șpan. El împrumută cuvintele normale din „o massă de gândiri” pe care elevii sau însuși'o din povestea „Mama și fetița”. Astfel e primul la noi, care introduce poveștile în educație, principiu de forță a școlii herbert zilleriene.**

Acesta este stadiul în care ne găsește pe noi ardelenii Abecedarul simpatic al colegilor: *Tacu-Pârlog. Deși e alcătuit pe baza metodului cuvintelor normale noțiunea de care au lipsă la dezvoltarea literei respective o scot din o masă de gândiri reprezentată prin o ilustrațiune desemnată frumos de mâna destoinică a Dnii Al Dragoș. În cadrele acestei ilustrațiuni învățătorul meșter la vorbă, ușor va înciripa povestea din care să scoate esența, noțiunea de lipsă, care după ce să desemnează i să scrie și numele. Astfel după ce copilul își deprinde bineșor mâna cu desemele scoase din cunoștințele vieții practice în care sa învățat până la anii de școală, înșirate frumos pe cele 7 pagine dela început să face al doilea pas în Abecedar.*

Primele litere sunt o și i pentru dezvoltarea cărara avem vorba „oi” pe care o căpătăm ușor din chipul unui tiner ciobănel care întins la umbră cântă voios din fluer pe când turma sa de oi paște vesel pe luncă. Pentru litera „u” avem vorba „ou” — pe care o scoatem din ilustrațiunea unui copac pe craca căruiă este un cuib cu ouă oe care un copil rău se năcăjește să-l strice. Vorba „nuc” e pentru litera „c” pe care ne-o dă chipul nucilor arbori bătuți de un om voinic pe când trei copii strâng nucile și le așază în saci. „Mama” pentru litera „m” ne ilustrează: o mamă în genunchi lângă căpătâiul copilului bolnav pe care-l îngrijește cu mâncare și medicamente pentru însănătoșare. — „Stea” pentru sunetul „e” ne arată 3 colindători la o margine de sat troenit cari purtând cu ei o stea, în lătratul dulăilor vestesc nașterea Mântuitorului. „Cuib” pentru litera „b” ne înfățișează un alt cuib de rândunică în care ciripesc plin de veselie 3 pușori golași așteptând hrana îndestulătoare dela iubita lor mamă proaspet sosită, după ce tatăl plecase în căutarea alteia. „Joc” pentru litera „j” sunt copii prinși în cerc și să învârt voioși în jurul celui legat la ochi. „Ghiață” pentru „ghi” ne amintește plăcerea ce o au copiii de a să da pe luciul neted al apelor, când după un ger nu prea mare s-a prins

prima poschiță de gheață. Așa avem și aici 2 copii cari în avântul bucuriei lor să depărtează prea tare dela țărzure, iar gheața fiind prea subțire începe să pârăe. Despre primejdie ii anunță pre-tinul lor Gheorghită oprit la mal. Iată însă ce cetim în acest lec: „ghiață, ghi, ghia-ță, ghi a ț. a. ghe. ghiță și gherghișan se dau pe ghiață, gheorghită strigă de pe mal: „ghiță pârăe ghiața!”

Am amintit aceste câteva probe la înămplare pentru a putea prezenta celorlor noștri o icoană clară și fidelă despre cele ce cuprinde Abecedarul de care ne ocupăm. Si e neasămănat de frumos, cum din fiecare ilustrație să estrage noțiunea principată, care așezându-se dedesupt servește spre desemn. Iar textul fiecărei litere scris de dl Almuly în o formă caligrafică admirabilă e croit în cadrele celor ce ilustrează desemnul. Iar în aceasta rolul principal peste tot locul îl au copiii i fie că păzesc oi, ori strică cuiburile: fie că să joacă ori zac bolnavi; fie că iau la țintă câinii oamentilor, ori sunt muștrați de părinți; fie că culeg mere, nuci, ori storc strugurii; fie că umblă la colindat ori imploară ajutorul Mântuitorului; fie că fac circ, ori pe soldații; fie că umblă pe mal ori prin nămeți dându-se pe ghiață.

Termine în felul acesta literile toate le prezintă copiilor alfabetul literilor mici scrise.

Să face apoi trecerea la literile mici tipărite pe cari elevii le găsec în cinci grupuri. În primul întră o, i, l, u, n, m, cu ceva vorbe după ele. Urmează apoi: c, e, a, d, ș. a., având fiecare pagină 2 grupuri. Textul grupului prim îl înțelegem din ilustrația de deasupra, iar al doilea din ilustrația de desubt.

Isprăvite și acestea să arată școlarii alfabetul literilor mici tipărite. Urmează apoi bucata de cetire:

— hoțul la stupi. —

— „Petrică vrea să mănce miere; se duce în gră-dină, la stupi, vru să ia miere. un zumzet puternic să auzi. Abinele eșiră din stupi, îi înțăpară bine, satură-te de miere”.

Și ceace spune povestea perfect să obsearvă în ilustrațiune. La umbra pomilor, o prisacă cu stupi, în jurul căreia zboară albinele. Petrică fuge înspăimântat urmărit de hoții de păgubași.

Cu această poveste foarte reală să face trecerea la literile mari, cari întovărășite după asemănate ni-se fac cunoscute în nouă familii de câte 2, 3 și 4 litere. Acum însă cele scrise deodată cu cele tipărite. Fiecare familie are ilustrație aparte din care să înciripă textul. De pildă să luăm literele: — „l, L, e, E.” — În ilustrație să vede un capăt de sat. Pe drum vin 2 școlari cu ghiozdanele în spinare. Băiatul ajută fetei să treacă o apă. Acum iată textul:

— „Emil și Lucreția sunt frați. Ei merg spre școală. La un colț drumu e tot o apă. Lucreția a pus un pas greșit. Ea a călcat în apă. Emil o ajută. Frați ca ei mal rar!” — Sau alta. La literele: „p, P, r, R, b, B,” avem următoarea ilustrație: 3 copii, cam de aceeași mărime trec în

pas grăbit pe lângă nește uluci. Primul e cu trompeta în gură, al doilea cu sabia scoasă, iar al treilea cu steagul pe umăr trage după sine și un tun. Acum să cetim textul: — „*Petru, Radu și Barbu să joacă de-a soldații. Regimentul defilează*” — zic ei. *Petre cântă din hoarnă. Radu e ofițer. El are sabie. Soldat e numai Barbu. El poartă steagul și un tun. Bravo! Regimentul defilează foarte bine*”.

La literile mari ca și la cele mici, ilustrațiile și textul sunt scoase din viața copilărească a școlărilor, fie că unii să fac cai iar altul vizitiu; fie că-și împlinesc dorul de a să da cu sania, ori satisfac plăcerea de-a umbla la coliuadat; fie că fac pe marinimoșii hrănind pasările ori dau ajutor la lucrările din grădină; fie că fac pocăință ca copila care umblând desbrăcată s'a răcit, ori închipuindu-și că sunt regimentul care defilează.

Drept încheiere este alfabetul literilor mari scrise și ipărite cu o: „*Rugăciune de mulțămintă și ajutor*” — Tot acolo autorii prin chipul unui școlar, care șede în bancă cu Abecedarul deschis la paginile din urmă ne anunță partea a doua: „*cu multe istorioare poezii și povești. Din ea nu lipsesc nici figurile*”.

O așteptăm cu drag căci din cele dovedite „*Abecedarul*” Dlor Tacu—Fârlog ajutați de desemnatorul Al. Dragoș și caligrafistul I. Almuly, face pași însemnați în perfecționarea evolutivă a metodei cuvintelor normale. Întâi ia numai literile scrise precum cerea pedagogul german Dr. Mehr. Noțiunea cuvintelor e totdeauna ușor de desemnat pe care în tot locul o scoate din o masă de gândiri cum cerea Dr. P. Șpan. Acestea sunt frumos ilustrate prin deseme libere în cari rolul principal îl au copii, un principiu cu mult tâlc în psihologie.

Dacă în o nouă ediție ilustrațiile s'ar putea prezenta în colorii ar fi mult mai expresive, cari ar ridica valoarea artistică a Abecedarului. Iar dacă autorii ar însoți Abecedarul și de o călăuză, care ar prezenta poveștile scoase din acțiunile ilustrațiilor, ar ușura mult munca fraților colegi, cari ar dori să-l adopteze. — Ca hârtie, cartonagiu și execuție tehnică să prezintă în condițiuni mult mai superioare decât alte manuale similare. Această împrejurare poate servi drept titlu de cinstitorilor: „*Cultura națională*” și „*Învățătorul român*” soc. anonime, cari au venit în ajutorul celor 2 colegi gălățeni pentru a face un bun serviciu școlii și culturii românești. Fiind și ieftin (à 3-25 Lei) în raport cu alte Abecedare mult mai inferioare, îl recomandăm din toată inima fraților colegi.

Traian Șuteu.

Frângurele.

— N. Iorga —

Cel mai urât lucru e un om bun care face o faptă rea, iar cel mai frumos faptă bună făcută și de omul rău.

CRONICA

Universitatea din Cluj și Casa Învățătorilor. Senatul universității din Cluj, prin scrisoare No. 150—1921 ne conunică că a numit pe Dl. Prof. Marin Ștefănescu ca director al Casei Învățătorilor pe anul 1921—22, cu misiunea de a conduce partea educativă, potrivit convenției încheiate între noi și universitatea din Cluj. Comitetul fondului Gheorghe Lazăr, întrunit în sesiune pe ziua de 7. Dec. a. c. a luat act cu vădita bucurie de aceasta norocoasă numire în persoana vrednicului nostru bărbat de știință și inimă, și a hotărât să dea din partea sa tot ajutorul posibil pentru ca misiunea înaltă a D-lui profesor, să aibă rezultatele cari le dorim cu toții.

*

Vorbe frumoase. I. P. S-sa Dr. Nicolae Bălan metropolitul bisericii ortodoxe române, voind să determine pe Dnii deputați ai congresului național bisericesc (convocați la Sibiu pe zilele 14—21 Oct. a. c.) pentru susținerea școlilor confesionale a luat în mesagiul de deschidere următorul aliniat:

Mărit congres!

„Nu pot întrelăsa de-a vă atrage luarea aminte asupra situației în care se găsește școala noastră confesională. Izvorâta din concepția superioară de biserică militantă pentru cultură, școala aceasta a săvârșit o operă vrednică de recunoștința neamului întreg și a factorilor de conducere ai lui. În jertfele ce le-am adus pentru menținerea ei se cuprind cele mai nobile prienoase ale iubirii de limbă, de lumină și de mântuire a sufletului nostru. Ce am avut mai scump am pus întrânsa, de aceia sântem legați atât de mult cu inima de ea. Gândul nostru hotărât este de-a sluji și astăzi neamul prin munca ei, căci noi nu suntem ca cei, ce lesne să lapdă de tradițiile lor, și-și părăsesc lucrul lor. În epoca aceasta de consolidare a statului nostru, contribuția fiecăruia în parte și a tuturor împreună, este indispensabilă pentru a face față marilor cerințe ale vremii. Avem deci speranța, că înaltul guvern al țării noastre, apreciind necesitatea și foloasele muncii culturale, ce ne simțim angajați s'o facem pentru neam și patrie, nu ne va refuza ajutoarele de lipsă mai ales pentru a scoate pe harnicii învățători ai școlii confesionale din starea materială precară în care să găsesc astăzi.”

Fără comentariu.

(tr.)

*

Pentru orfanii noștri. Secretariatul general al Instrucțiunii publice din Cluj prin ord. No. 32359—921 a dispus ca dela orfanii de războiu înscrși la școlile primare de stat, să nu se în caseze nici un fel de taxă școlară.

*

Loteria Asociațiunii. 1. Grăbiți și cumpărați biletele dela loteria „Asociațiunii“. Tragerea dintăiu irevocabil la 31 Decembrie 1921. Cu douăzeci (20) Lei puteți câștiga 100.000 Lei. Biletele sunt de vânzare la toate băncile din toate centrele. 2. Domnii deșitari ai loteriei „Asociațiunii“ sunt rugați a comunica biuroului central, Sibiiu, strada Șaguna 6, până la 25 Decembrie a. c. seriile și numerii biletelor vândute, trimițând totodată și costul lor. Biletele nevândute le vor reținea pentru desfacere în anul viitor.

Un coleg vrednic. În zilele aceste primim o listă de colectă, cea dintăiu listă în favorul Fondului „Gheorghe Lazăr“ dela iubitul nostru coleg **Petru Petrinjenariu** director în Zlatna, cu suma de 400 Lei. Iată un bun frate care se știe însufleți pentru bunele noastre idei. Aceasta ne îndreptățește să credem că colecta întreprinsă de noi se va sfârși cu rezultate satisfăcătoare. Să dea Dzeul!

Un birtaș în școală, sau comedia dlui Protopop din Zărnești. În frunțașă comuna Zărnești, ca și peste tot locul, cei 6 învățători confesionali s'au numit ca învățători de stat. De aceasta dl Protopop îi declară destituiți și îi înlocuiește fără zăbavă cu un birtaș, o dșoară cu 2 clase medii, 2 învățători pensionați, cu o vârstă de peste 70 ani și 2 preoți necvalificați din pedagogie așa, că ordinul dlui Prefect cătră primpreștorul plășii, ca să rechiziționeze școala și să o pună la dispoziția învățătorilor de stat, a fost interpretat în felul, că școala funcționează în regulă și rechiziția nu se impune. Deci adevărații învățători se pot plimba fără nici o supărare!

O inspecție scolară se impunea. Dar ce inspecție!

La ora 8 și jumătate sunt elevii în școală. Sar toți la geamuri și se uită curioși, cum vine dl revizor ca să le redea pe adevărații, pe iubii lor învățători. În școală o disordine la înălțime. Pe rând însă vin și noile puteri.

Intrăm la dșoara. Sârmana femeie; La prima întrebare devine atât de perplexă, că nici o întrebare nu a fost pusă cum a voit. Trecem la dl birtaș. Un om blând și bun. Așa de bun, că ar fi fost bucuros să întrebăm noi și dânsul să asculte. Dar nu i-sa, împlinit dorința. Un elev din cl. II e scos la tablă. Dsa dă din aritm, o problemă, care întrece mult puterile lui. Ce are a face. O rezolva dl birtaș, doar dlui știe socoti, apoi lucrul e gata și elevul merge nedumerit la loc. Dar, te rog ceva din intuiție dle — îl înteroagă revizorul. Mă rog ce-i aceea? — întrebă birtașul și se rugă de iertare, că doar dânsul a venit numai la insistința dlui Protopop!

Domnii penzionari își pun toate puterile și treaba merge binisor. O recunosc și dânsii, că la o așa vârstă nu mai sunt pentru școală. Ce să facă, dacă sunt cantori și trebuie să se supună ordinelor dlui Protopop.

Numai instrucție de confuzii s'a găsit și pe

la dnii preoți și hazlia comedie lasă din ce în ce impresii tot mai mohorite în sufletul nostru, la gândul, că ea se joacă cu pielcuța alor 360 copii nevinovați și că se joacă cu însuși interesele neamului românesc.

Dar dlui Protopop puțin îi pasă, la al doilea ordin al Prefectului, vine însuși în persoană la acesta și punându-se luntre și puntre, ordinul rămâne din nou neexecutat. Revizorul școlar însă cu procesul verbal în mână demonstrează încă odată la dl Prefect comedia și în fine acesta cuprins de mila micilor copii, promite un ordin, care o să aibă efect deplin.

Se va vedea.

Dar de încheiere încă ceva:

Să fi îndrăsnit un primpreștor sub regimul maghiar a nu se executa și a întrepriza altfel un ordin al prefectului, decum acesta a voit, mai ales când a fost vorba de interese de stat!

„Cosinzeana“ apare din nou. Suntem informați, că vechea revistă ilustrată „Cosinzeana“, care a încetat din pricina războiului în Ianuarie 1915, va apărea cât de curând din nou, în Cluj.

Revista „Cosinzeana“ a fost una dintre cele mai răspândite reviste ardelenesti de familie și reușise a scoate de prin casele românești similarele reviste streine, atât de păgubitoare pentru educația sufletului nostru național.

Noua apariție a revistei „Cosinzeana“ este cu drag așteptată de toți vechii ei cetitori și suntem siguri, că această așteptare n'are să fie înșelată, rămânând cu aceiași, care a fost până în 1915. Dupăcum suntem informați în jurul revistei se vor grupa pe lângă scriitorii ardeleni și scriitorii de seamă din vechiul Regat și din Basarabia. Ceeace va fi însă mai ales atrăgător în revista „Cosinzeana“ vor fi numeroasele ei ilustrații și articolele interesante cu caracter variat.

Cens.: A. Pora.

REVISTA „INVĂȚĂTORUL“ CLUJ

Biblioteca Universitatii Cluj